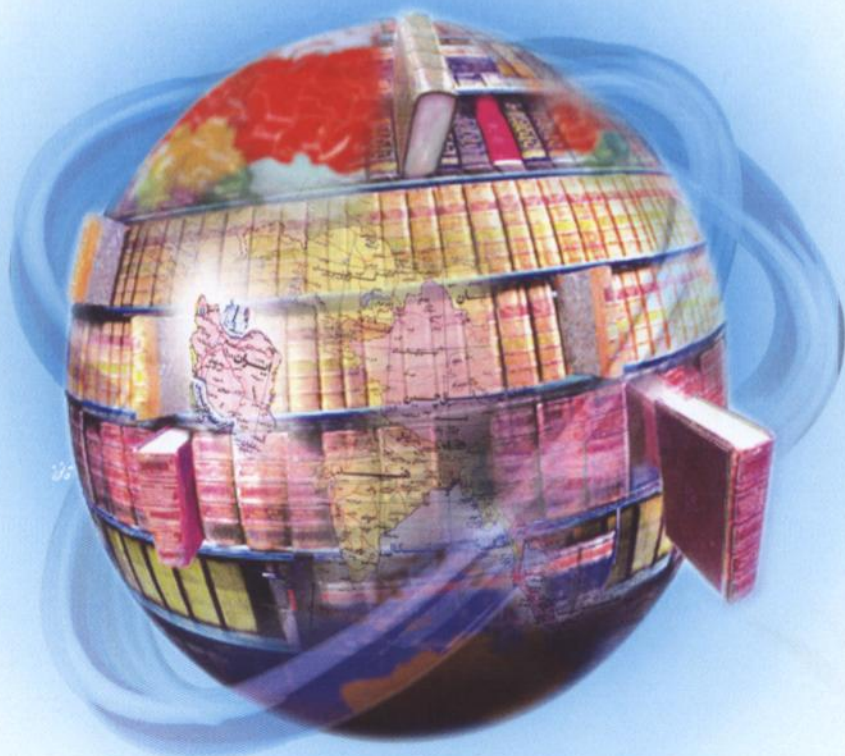

چکیده مقاله

سومین همایش انجمن علوم سیاسی ایران

وضعیت پژوهش در حوزه علوم سیاسی و روابط بین الملل در ایران

۲۳ اردیبهشت ۱۳۸۸

بنگاه ملی علوم و فنون ایران
دانشگاه تهران

وضعیت پژوهش در حوزه علوم سیاسی و روابط بین الملل در ایران

برگزارکننده: انجمن علوم سیاسی ایران
مشارکت کنندگان: پژوهشکده فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، قطب علمی مطالعات خاورمیانه و جهانی شدن دانشگاه شهید بهشتی
اعضای کمیته علمی: دکتر طاهره ابراهیمی فر، دکتر قاسم افتخاری، دکتر منصور انصاری، دکتر محمدرضا تاجیک، دکتر محمد توحیدفام، خاتم ماندانا تیشه یار، دکتر امیرمحمد حاجی یوسفی، دکتر محمدباقر حشمت زاده، دکتر محسن خلیلی، دکتر ابوالفضل دلاوری، دکتر مهدی ذاکریان، دکتر حسین سلیمی، دکتر کاووس سیدامامی، دکتر محمدعلی شیرخانی، دکتر علی اکبر علیخانی، دکتر محمدجواد غلامرضا کاشی، دکتر حاکم قاسمی، دکتر علی کریمی، دکتر محسن مدیرشانه چی، دکتر علی مرتضویان، دکتر حمیرا مشیرزاده، دکتر مصلی نژاد، دکتر مجتبی مقصدی، دکتر حسینعلی نوذری
دبیر علمی همایش: دکتر محمدعلی شیرخانی
دبیر اجرایی همایش: ماندانا تیشه یار
همکار: فرزانه مقدس
طراح: مجتبی قانونی

فهرست مطالب

سخن آغازین.

علل ناکارآمدی نظریه پردازی در علوم سیاسی در ایران / طاهره ابراهیمی فر

آسیب شناسی پژوهش های دانشجویی در حوزه علوم سیاسی / بابک ارسیا

شرایط جامعه شناختی نقد، مناظره و استدلال: استدلالات و مفروضات / حسین اطهری

روش پژوهش کیفی: بنیادهای نظری و کاربردهای عملی / قاسم افتخاری

آسیب شناسی آموزش فلسفه سیاسی در ایران / احمد بستانی

پسامبست و پساروش / محمدرضا تاجیک

قدردان سنت نقد در پژوهش علوم سیاسی در ایران / محمدعلی تقوی

وضعیت پژوهش علوم سیاسی در واقعیات زندگی سیاسی ایران / محمد توحید فام و روزان حسام قاضی

نظریه ایرانی روابط بین الملل: موانع و راهکارها / امیر محمد حاجی یوسفی

اولویت های پژوهش در حوزه علوم سیاسی و روابط بین الملل / محمد باقر حشمت زاده

کیفیت فرضیه ها در پایان نامه های دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران (دانشگاه آزاد اسلامی، تربیت مدرس و تهران: ۱۳۷۷-۱۳۸۷) / محسن خلیلی، عباس کشاورز شکری و محمد رامرد

از رسالت دکتری تا رساله های دکتری: بررسی تأثیر مقررات و رویه های رایج بر کیفیت رساله های دکتری علوم سیاسی و روابط بین الملل در ایران / ابوالفضل دلاوری

کاربرد روش هرمنوتیک در علوم سیاسی ایران: کاستی ها و چالش ها / فهیمه دهقانی نازوانی

آسیب شناسی شیوه های آموزش پژوهش و روش شناسی در رشته روابط بین الملل در دانشگاه های ایران / الهام رسولی

الهام رسولی

ضرورت ایجاد یک نظریه بومی به عنوان یکی از مهمترین اولویت های پژوهشی در حوزه روابط بین الملل در دانشگاه های ایران / الهام رسولی

وضعیت پژوهش در دیپلماسی چند جانبه در ایران: سیاست خارجی ایران و پژوهش های مربوط به سازمان های منطقه ای و بین المللی / محمد کاظم سجادیپور

آسیب شناسی روش و محتوای پژوهش در حوزه علوم سیاسی در ایران / خلیل اله سردارتیا

نقد علم گرایی یا گریز از روش مندی / حسین سلیمی

جای خالی پژوهش های تجربی در علوم سیاسی ایران / کاووس سید امامی

پژوهش های علم سیاست و فرآیند تصمیم گیری در ایران: آسیب شناسی و روش پیوند / وحید سینایی

جایگاه پژوهش در برنامه آموزشی علوم سیاسی / حاکم قاسمی

آسیب شناسی پژوهش های سیاسی در فرآیند تصمیم گیری سیاسی در ایران؛ مطالعه موردی مؤسسه مطالعات ملی / علی کریمی

وضعیت رشته علوم سیاسی در دانشگاه های شیراز و فردوسی مشهد / عباس کشاورز شکری و محسن خلیلی.

خلیلی.

کیفیت فرضیه ها در پایان نامه های دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران
(دانشگاه آزاد اسلامی، تربیت مدرس و تهران: ۱۳۷۷-۱۳۸۷)

محسن خلیلی^۱

عباس کشاورز شکر^۲

محمد رادمرد^۳

فرضیه ها به پژوهشگران کمک می کنند تا از میان راه های گوناگون رسیدن به مقصد، تنها چند مورد که بیش از همه به واقعیت نزدیکتر به نظر می رسند، برگزیده شوند. فرضیه، حکمی است درباره آن چه به اعتقاد پژوهشگر، واقعی است. فرضیه به پژوهشگر نشان می دهد که پس از مشاهده مسازمان یافته و واقعیت، می بایست در انتظار یافتن چه چیزی باشد. فرضیه عبارت است از گمان موقت و اندیشمندانه ای درباره ماهیت، چگونگی و روابط بین پدیده ها، اشیاء و متغیرها که پژوهشگر را در تشخیص نزدیک ترین و محتمل ترین راه برای کشف مجهول کمک می نماید. گام های گوناگون فرضیه سازی (تهیه پیش فرض ها، و اراسی پیش فرض ها و آزمون فرضیه ها) به همراه منابع گوناگون فرضیه سازی (کشف و شهود، منطق و استنتاج، مشاهده و تجربه، پژوهش های پیشین و فرهنگ) نوعی آماده سازی زمینه برای رعایت اصول فرضیه ساختن است که عبارتند از: صراحت، فراغت از ارزش، دقت و پژوهش پذیری. با توجه به گسترده گی پژوهش ها در علوم انسانی، فرضیه ها از تنوع چشمگیری برخوردارند: وصفی، جهت دار، فاقد جهت، چندمتغیر، ساده، قیاسی، محدود، عمومی و صفر.

نگارندگان این مقاله، پایان نامه های دوره دکتری علوم سیاسی (گرایش مطالعات و مسائل ایران) را در سه دانشگاه آزاد اسلامی (وحد تهران)، تربیت مدرس و تهران از جنبه کیفیت های چهارگانه (گام ها، منابع، اصول و انواع) فرضیه سازی مورد بررسی قرار داده اند. محدوده زمانی بررسی، پایان نامه هایی است که در سال های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۷ مورد دفاع قرار گرفته اند. نگارندگان با کاربست یک الگوی نوآورانه در بررسی فرضیه های موجود در پایان نامه ها تلاش کرده اند به چهار پرسش پاسخ دهند: در پایان نامه های مورد مطالعه، گام های سه گانه فرضیه سازی چگونه رعایت شده است؟ در این پایان نامه ها از کدام منابع برای فرضیه سازی بهره برده شده است؟ آیا در پایان نامه های مورد بررسی، اصول بنیادین فرضیه سازی رعایت شده است؟ در این پایان نامه ها از کدام یک از انواع فرضیه ها بهره گیری شده است؟

سرانجام کوشش شده است نشان داده شود که آیا فرضیه یا فرضیه های ارائه شده در پایان نامه ها، واجد ویژگی های یک فرضیه خوب، درست، متقن، دقیق و سنجیده هستند یا خیر؟ نگارندگان مقاله گمان می کنند با

۱. عضو هیات علمی گروه علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. عضو هیات علمی گروه علوم سیاسی دانشگاه شاهد

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه تهران

علنی ساختن قوت و ضعف فرضیه های به کار رفته در پایان نامه های دکتری علوم سیاسی، به بهبود کیفی
پایان نامه های در حال تدوین دوره های کارشناسی ارشد و دکتری علوم سیاسی مدد رساننده خواهد شد.